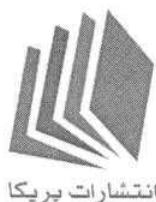

قانون حاکم بر چک

Laws concerning cheques

الهام حافظی

سرشناسه	:	حافظی، الهام
عنوان قراردادی	:	ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	:	قانون حاکم بر چک/ مولف الهام حافظی .
مشخصات نشر	:	تهران : پریکا: پادینا، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۴ص.
شابک	:	978-600-7512-25-8ریال۱۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	چک -- قوانین و مقررات--ایران
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۴ ق ۲ ح ۹۳۹/ KMH
رده بندی دیویی	:	۳۴۶/۵۵۰۹۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۱۱۵۵۳۷

قانون حاکم بر چک

مولف: الهام حافظی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۱۲-۲۵-۸

ناشر: انتشارات پریکا

ناشر همکار: انتشارات پادینا

تلفن: ۷۷۴۲۱۷۵۷-۹۰۲۵۰۸۸۳۸۱

چاپ اول ۱۳۹۴

قطع: رقعی

شمارگان ۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

تهران، خیابان پیروزی، خیابان یکم نیرو هوایی کوچه دوم پلاک ۱۱- تلفن: ۷۷۴۲۱۷۵۷

همراه: ۹۰۲۵۰۸۸۳۸۱

فهرست مطالب

۱۱.....	پیشگفتار
۱۳.....	مقدمه
۱۵.....	فصل اول: کلیات
۱۵.....	گفتار یکم: تعریف سند و انواع آن
۱۶.....	مبحث اول: تعریف سند
۱۸.....	مبحث دوم: انواع سند
۱۹.....	بند اول - اسناد رسمی و عادی
۱۹.....	الف) اسناد رسمی
۲۶.....	ب) اسناد عادی
۲۸.....	بند دوم - اسناد تجاری و غیر تجاری
۲۸.....	گفتار دوم تعریف سند تجاری و انواع آن
۲۹.....	مبحث اول: تعریف سند تجاری
۳۱.....	مبحث دوم: انواع سند تجاری
۳۲.....	الف: برات
۳۳.....	ب: سفته
۳۴.....	ج: چک
۳۵.....	بند دوم - اسناد تجاری داخلی و بین‌المللی
۳۹.....	گفتار سوم: انواع چک
۳۹.....	مبحث اول: انواع چک از حیث تضمین پرداخت
۴۰.....	الف - چک عادی:
۴۰.....	ب - چک تأیید شده:
۴۱.....	ج - چک تضمین شده:
۴۱.....	د - چک مسافرتی:
۴۱.....	مبحث دوم: انواع چک از حیث شخص دارنده
۴۲.....	الف: چک در وجه حامل:
۴۳.....	ب: چک در وجه شخص معین
۴۳.....	ج: چک به حواله کرد شخص معین
۴۵.....	قانون حاکم بر صدور، ظهرنویسی و ضمانت چک

فصل دوم: قانون حاکم بر صدور، ظهرنویسی و ضمانت چک	۴۵
گفتار یکم: قانون حاکم بر شرایط ماهوی صدور، ظهرنویسی و ضمانت چک	۴۵
مبحث اول - تعریف شرایط ماهوی	۴۶
مبحث دوم - بیان اصل حاکمیت اراده در قراردادهای بین‌المللی	۴۸
بند اول - تعریف اصل حاکمیت	۴۸
بند دوم - انتقادات وارده بر تئوری حاکمیت اراده	۴۹
بند سوم - بررسی تطبیقی عدم تعیین قانون حاکم	۵۲
مبحث سوم - نقش حاکمیت اراده در تعیین قانون حاکم بر شرایط ماهوی	۵۶
بند اول - قصد و رضا	۵۶
بند دوم - مشروعیت «جهت» و «علت»	۶۶
بند سوم - اهلیت	۷۱
ب) تعیین قانون حاکم بر اهلیت	۷۳
ج - استثنای وارد بر قانون حاکم بر اهلیت	۸۳
گفتار دوم: قانون حاکم بر شرایط شکلی صدور، ظهرنویسی و ضمانت چک	۸۷
مبحث اول - تعریف شرایط شکلی	۸۷
مبحث سوم - تعیین محل تنظیم سند	۹۴
مبحث چهارم - وصف اجباری یا اختیاری بدون قاعده	۹۸
الف) حقوق انگلیس و فرانسه	۹۸
ج - از دیدگاه حقوق ایران	۱۰۴
مبحث پنجم - حدود اجرای قاعده	۱۰۶
فصل سوم: قانون حاکم بر تعهدات براتی ناشی از چک	۱۰۷
گفتار یکم: قانون حاکم بر ویژگی‌های تعهدات براتی ناشی از چک	۱۰۸
مبحث اول - بررسی دیدگاه‌های موجود در خصوص آثار تعهدات براتی چک	۱۰۸
بند اول: تئوری اعمال قانون واحد یا اصل وابستگی امضاها	۱۰۹
بند دوم - تئوری اعمال و قوانین متعدد یا اصل عدم وابستگی امضاها	۱۱۱
مبحث دوم - تعیین قانون حاکم بر آثار تعهدات براتی چک از دیدگاه حقوق موضوعه	۱۱۴
بند اول - حقوق کامن‌لو	۱۱۵
بند دوم - پیمان ژنو و حقوق ایران	۱۱۶
مبحث سوم - اجرای عملی سیستم تعدد قوانین	۱۱۷
ج) ضامنین	۱۲۶
گفتار دوم: قانون حاکم بر نحوه اجرای تعهدات براتی ناشی از چک	۱۲۸

میخت اول - پرداخت و تضمینات آن در حقوق بین‌المللی خصوصی	۱۲۸
بند اول - محل و تعیین رژیم حقوقی حاکم بر آن	۱۲۹
ب) نقل و انتقال مالکیت محل به دارنده	۱۳۲
ج) دعاوی و اعتراضات مبتنی بر فقدان محل	۱۳۷
بند دوم - پرداخت وجه	۱۳۹
ب) تعیین قانون حاکم بر سررسید و ارائه	۱۴۲
میخت دوم - عدم پرداخت چک و تعیین قانون حاکم بر آن	۱۴۷
الف) عدم پرداخت چک و تکالیف دارنده از دیدگاه حقوق ایران	۱۴۷
ب) عدم پرداخت چک بین‌المللی و تعیین قانون حاکم بر تکالیف دارنده	۱۵۰
نتیجه‌گیری و پیشنهادات	۱۵۴
فهرست منابع	۱۵۸
الف - فارسی	۱۵۸
ب) خارجی	۱۶۰
ج) قوانین و کنوانسیون‌ها	۱۶۱

پیشگفتار

چک هم مانند سایر اسناد تجاری در قلمرو تجارت بین‌الملل منشأ بروز تعارضات فراوانی است؛ گردش چک در صحنه بین‌المللی باعث به‌وجود آمدن تعارض گردیده و بحث تعیین سیستم حقوقی حاکم را مطرح می‌کند.

در حقوق داخلی هنگام بروز اختلاف درخصوص چک قاضی به قانون کشور متبوع خود رجوع می‌کند اما در مورد چک بین‌المللی با عنایت به اینکه این چک متضمن یک یا چند عنصر خارجی است قاضی باید قانون حاکم را از میان قوانین مرتبط بیابد. تعیین سیستم حقوقی حاکم بر چک بین‌المللی در سه مرحله قابل تصور است ۱-

مرحله ایجاد ۲- مرحله اثرگذاری ۳- مرحله اجرای تعهدات براتی

۱- مرحله ایجاد از دو جهت شکلی و ماهوی قابل بررسی است. از حیث شرایط ماهوی صدور و نقل و انتقال چک نیازمند قصد و رضا، مشروعیت جهت، اهلیت است. با توجه به اینکه اسناد تجاری مخلوق اراده طرفین است بنابراین طرفین اسناد تجاری می‌توانند بنابر اصل حاکمیت اراده قانون مناسب بر قرارداد خود را تعیین کنند. ولیکن در خصوص اهلیت، چون این امر منوط است به نظم عمومی بنابراین از شمول حاکمیت اراده خارج خواهد بود و مطابق قانون متبوع تعیین می‌شود. در ارتباط با شرایط شکلی مطابق قاعده (تبعیت شکل اسناد از قانون محل تنظیم) برخورد می‌شود. ۲- در مرحله اثرگذاری حاکم بر آثار تعهدات براتی مطابق با پیمان ژنو و قانون تجارت ایران سیستم اعمال قوانین متعدد را نسبت به کلیه امضا کنندگان مجری می‌داند بنابراین اصل عدم وابستگی امضاها حاکم است.

۳- در مرحله اجرای تعهدات براتی اولین مسئله مربوط به پرداخت است که بحث محل را مطرح می‌کند و مسئله دوم در مورد پرداخت وجه است که مسئله سررسید و ارائه را مطرح می‌کند در ارتباط با سررسید برات تابع قانون محل صدور باشد. در خصوص

ارائه برای پرداخت که نوعی اقدام تأمینی است باید تابع قانون محلی باشد که اقدام در آنجا باید صورت گیرد.

مقدمه

صدور و گردش اسناد تجاری در عرصه بین‌المللی دو دسته از مسائل را مطرح می‌سازد که یک دسته از آن مربوط به قواعد ماهوی حقوق داخلی و دسته دیگر مربوط به قواعد شکلی حقوق بین‌الملل خصوصی است. مسائل دسته اول نخست مربوط به حقوق تجارت و مسائل دسته دوم در مورد تعارض قوانین در عرصه بین‌المللی است. چک مثل سایر اسناد تجاری - به‌ویژه برات - در قلمرو تجارت بین‌المللی منشأ بروز تعارضات عدیده‌ای است. وقتی صادر کننده ایرانی، چکی در وجه یک تبعه خارجی عهده بانک ایرانی صادر می‌کند و یا بر عکس، از تبعه خارجی چکی در وجه یک ایرانی عهده بانک خارجی در وجه تبعه دیگر خارجی صادر می‌شود ولی پیوندی با ایران دارد - مثل اینکه به نفع یک ایرانی ظهنویسی شده و یا از یکی از ظهن‌نویسان ایرانی ضمانتی به عمل آمده باشد - هر یک از موارد یاد شده می‌تواند موردی برای بروز تعارض در قوانین و محاکم باشد. در این تحقیق که به مطالعه قانون حاکم بر تعارض قوانین در چک اختصاصی یافته است تنها آن دسته از مسائل که برای حل تعارض قوانین و تعیین قانون حاکم ضرورت داشته، مطرح شده است.

از آنجا که ممکن است صدور، ظهن‌نویسی، ضمانت و پرداخت چک در کشورهای مختلف صورت پذیرد باید دید در مورد هر کدام از این اعمال، قانون کدام کشور حاکم است. ناهماهنگی قوانین کشورها و ضرورت ایجاد مقررات یکسان برای کاهش تعارض قوانین کشورها و ضرورت ایجاد مقررات یکسان برای کاهش تعارض قوانین کشورها سبب شده است دولت‌ها و مؤسسات تجارت بین‌المللی درباره یکنواخت کردن سیستم‌های حقوقی کشورهای مختلف در مورد چک تلاش‌هایی به عمل آورند که

نتیجه آن تصویب قانون متحدالشکل ۱۹۳۱ ژنو است که ناظر به حل مسائل مربوط به چک است.

در کتاب حاضر، پس از تعریف سند و انواع آن، تعریف سند تجاری و انواع آن تبیین شده و همچنین انواع چک از حیث تضمین پرداخت و از حیث مشخص دارنده را بیان خواهیم کرد.

در فصل دوم به بررسی قانون حاکم بر صدور، ظهرنویسی و ضمانت چک می‌پردازد. در نهایت نیز قانون حاکم بر تعهدات براتی ناشی از چک مورد بررسی قرار خواهد گرفت.